

Autorki: Katarzyna Malicka-Pędzik • Małgorzata Jas
Autorka aktualizacji: Małgorzata Guellard

Rodzic jako wartość we włączającym przedszkolu

Autorki: Katarzyna Malicka-Pędzik • Małgorzata Jas
Autorka aktualizacji: Małgorzata Guellard

Rodzic jako wartość we włączającym przedszkolu

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Warszawa

Konsultacja merytoryczna

Joanna Soboń

Eksperci Wydziału Edukacji Włączającej

Redakcja i korekta

Małgorzata Pawłowska

Agnieszka Leleniewska

Projekt okładki, layout,

redakcja techniczna i skład

Wojciech Romerowicz

Fotografia na okładce: © soleg/ Bank zdjęć Photogenica

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Warszawa 2022–2024

Wydanie I

ISBN 978-83-67366-12-0

ISBN 978-83-67366-11-3 (pakiet II: *Poradnik dla dzieci, uczniów i rodziców w zakresie edukacji włączającej*)

Stan prawny na 1 września 2024 r.

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach licencji

Creative Commons Uznanie Autorstwa – Użycie Niekommercyjne (CC BY-NC)

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

tel. 22 345 37 00

www.ore.edu.pl

Spis treści

I. Twoje dziecko w edukacji włączającej – co to oznacza?	4
1. Czym jest edukacja włączająca?	8
2. Co się dzieje, kiedy dzieci spotykają się w grupie zróżnicowanej pod względem potrzeb?	9
3. Czego możesz oczekiwać od przedszkola włączającego?	10
II. Jaką pomoc Twoje dziecko może otrzymać w przedszkolu?	13
III. Jaka jest rola rodzica na różnych etapach udzielania pomocy?	16
1. Etap oceny funkcjonalnej – rozpoznawanie potrzeb, możliwości i czynników środowiskowych wpływających na funkcjonowanie dziecka	16
2. Etap udzielania wsparcia (w zakresie edukacyjnym, wychowawczym, organizacyjnym i innych)	16
3. Etap oceny i weryfikacji udzielonego wsparcia oraz wykorzystywanych form pracy	18
IV. Jak będą przebiegać procedury edukacyjne w przedszkolu Twojego dziecka?	19
1. Nawiązanie relacji z Twoim dzieckiem przez nauczyciela pierwszym krokiem do relacji rówieśniczych	19
2. Uniwersalne projektowanie w procesie wychowawczym	20
3. Dostosowania do potrzeb grup i poszczególnych dzieci	21
4. Sposoby motywowania do nauki i aktywności	22
5. Weryfikowanie osiągnięć dzieci	23
6. Twoja rola w procesie edukacyjnym i prawo do wsparcia ze strony przedszkola	24
V. Jak będzie odbywał się proces wychowawczy w przedszkolu Twojego dziecka?	25
1. Jakiego wsparcia można oczekiwać od poradni psychologiczno-pedagogicznej?	25
2. Jaka jest rola Twojego dziecka w procesie edukacji przedszkolnej i jak mu możesz w tym pomóc?	27
3. Jak omijać rify we współpracy z przedszkolem i poradnią?	28
4. Gdzie szukać pomocy, jeśli coś nie działa tak, jak powinno?	28

I. Twoje dziecko w edukacji włączającej – co to oznacza?

„Wszystkiego, co naprawdę powinienem wiedzieć, nauczyłem się w przedszkolu – o tym, jak żyć, co robić, jak postępować, współżyć z innymi, patrzeć, odczuwać, myśleć, marzyć i wyobrażać sobie lepszy świat”.

Robert Fulghum

Rodzicu,

Twoje dziecko rozpoczyna przygodę edukacyjną. Odkrywa radość płynącą z zabawy z rówieśnikami i nawiązywania przyjaźni. Kształtuje gotowość do budowania relacji w grupie oraz podjęcia nauki w szkole. Wspólnie wkraczacie w świat nowych ról i zadań. To ogromne wyzwanie dla całej rodziny. Od adekwatnego wsparcia i stawiania mądrych wymagań zależeć będzie harmonijny rozwój Twojego dziecka.

Pobyt Twojego dziecka w przedszkolu kształtuje jego dojrzałość emocjonalną i rozwija samodzielność. Uczy się ono funkcjonowania w grupie rówieśniczej, przestrzegania ogólnych norm, wykazywania się cierpliwością, dostosowywania się do poleceń dorosłych. Okres przedszkolny to czas nabywania przez Twoje dziecko różnorodnych doświadczeń i umiejętności. Zadaniem przedszkola jest pomoc w jego właściwym wychowaniu. Głównym celem tej pomocy jest dobro Twojego dziecka, wszechstronny i pełny rozwój jego osobowości.

Istotą wychowania przedszkolnego jest wspomaganie rozwoju dziecka zgodnie z jego potencjałem i możliwościami rozwojowymi. Podejście w procesie wychowania ukierunkowane na zapewnienie warunków do rozwoju indywidualnego potencjału dziecka na miarę jego możliwości oraz do pełnego włączenia w życie społeczne nosi nazwę **edukacji włączającej**.

Obecność Twojego dziecka w edukacji włączającej oznacza jego wspólne wychowanie z rówieśnikami w ogólnodostępnych placówkach wychowania przedszkolnego, z uwzględnieniem zróżnicowania potrzeb edukacyjnych i rozwojowych grupy.

Przedszkole włączające:

- zapewnia możliwość edukacji dziecka w najbliższej zlokalizowanej placówce;
- tworzy przestrzeń do pełnego uczestnictwa dziecka w edukacji;
- wspiera dziecko w procesie rozwoju.

Wychowanie w przedszkolu włączającym stanowi zarówno podstawę prawidłowego rozwoju indywidualnego Twojego dziecka, jak i przygotowanie go do podjęcia nauki w szkole. **Na przyszły sukces w edukacji szkolnej Twojego dziecka ma wpływ szereg czynników.** Niezwykle ważny jest rozwój jego funkcji psychofizycznych. Składają się na nie m.in. prawidłowo rozwinięte funkcje wzrokowe, słuchowe, poznawcze i językowe. Istotna jest także sprawność manualna, koordynacja wzrokowo-ruchowa i dojrzałość społeczno-emocjonalna. Dziecko gotowe do podjęcia nauki w szkole radzi sobie w sytuacjach stresowych, jest samodzielne w wykonywaniu czynności samoobsługowych, pokonuje trudności, wykonuje proponowane zadania w określonym czasie i tempie, doprowadza do końca rozpoczętą pracę, radzi sobie z ewentualnymi porażkami i współdziała w grupie.

Jak zatem przygotować siebie i swoje dziecko do podjęcia wyzwań wychowania przedszkolnego w grupie zróżnicowanej?

Po pierwsze AKCEPTACJA

Dziecko niczym gąbka nasiąka Twoim nastawieniem i potencjalnymi obawami. Dlatego warto na początku skupić się na sobie. Oddanie dziecka pod opiekę zupełnie obcych osób może budzić Twoje przerażenie. Masz prawo do lęku, łez, niepewności. Postaraj się jednak zaakceptować tę decyzję. Zmiany bywają trudne, ale niosą wyzwania. **Akceptacja sytuacji, w której wyprowadzasz dziecko do przedszkola, jest niezwykle ważna.** To właśnie Ty stajesz się motorem rozwoju swojego dziecka i od Ciebie zależy, czy pozwoli mu harmonijnie wzrastać.

Jeżeli rozsądnie i pozytywnie podejdziesz do zmian, jakie czekają Twoją rodzinę, są spore szanse, że również dziecko zarazisz swoim optymizmem i spokojem. Ciesz się, że Twój maluch zaczyna nowy etap w życiu. Kibicuj mu i trzymaj za niego kciuki.

To zrozumiałe, że możesz mieć obawy. Porozmawiaj o nich z kimś bliskim. Najpierw jednak upewnij się, że dziecko Cię nie słyszy. Może ono wychwycić Twoje: „Boję się...”, „Nie lubię...” i zostanie to w nim na długo. Warto sięgnąć po dostępną literaturę fachową lub skorzystać z kursów dla rodziców na temat skutecznego wsparcia dziecka w okresie adaptacji.

Po drugie BUDOWANIE POCZUCIA BEZPIECZEŃSTWA

Niezwykle ważne jest przygotowanie dziecka do uczestnictwa w zróżnicowanej grupie przedszkolnej i do separacji od środowiska rodzinnego. Pomocna w tym będzie stopniowa zmiana rytmu dnia i dopasowanie go do rytmu dnia w przedszkolu. **To Ty na początku przygody z przedszkolem budujesz poczucie bezpieczeństwa swojego dziecka.** Przedszkole powinno mu się kojarzyć z przyjemnym, bezpiecznym miejscem, w którym aktywnie spędza czas z innymi dziećmi. Niedopuszczalne jest

wykorzystywanie przedszkola do dyscyplinowania dziecka. Gdy w jego obecności wypowiadasz stwierdzenia typu: „W przedszkolu nikomu nie wolno wybrzydzać przy jedzeniu”, „W przedszkolu każdy musi sprzątać”, pokazujesz tym samym, że to miejsce związane jest z przykrymi obowiązkami.

Edukacja przedszkolna jest czasem dynamicznego rozwoju małego człowieka: fizycznego, emocjonalnego, społecznego i intelektualnego. Twoje uporządkowane emocje będą ogromnym wsparciem dla dziecka. Zauważalny rozdźwięk między tym, co mówisz a tym, jak się zachowujesz, mógłby negatywnie wpłynąć na Twojego malucha. Przedszkole nie powinno być przez niego postrzegane jako miejsce nieprzyjazne, którego Ty jako rodzic się obawiasz.

Twoje dziecko ma niepowtarzalne talenty oraz sposób postrzegania siebie i świata wokół. Stoi przed wyzwaniami, którym musi stawić czoła na drodze do sukcesów. Wspólnym zadaniem przedszkola włączającego i Twoim jest wszechstronne wsparcie dziecka w rozwoju jego potencjału, poczucia własnej wartości, sprawności fizycznych i umysłowych, z uwzględnieniem jego indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych.

Po trzecie ADAPTACJA

Adaptacja zaczyna się w Twojej głowie i Waszym domu. **Zanim Twoje dziecko pójdzie do przedszkola**, postaraj się je przygotować.

- Porozmawiaj z dzieckiem o przedszkolu. Wyjaśnij, czego może się w nim spodziewać. Postaraj się przedstawiać placówkę pozytywnie, jednak nie idealizuj jej. Nic nie jest tylko wspaniałe, więc nie wprowadzaj dziecka w błąd.
- Opowiedz dziecku, jak będzie wyglądał plan dnia (w tym Wasz domowy poranek), kto będzie odprowadzał dziecko do przedszkola i je z niego odbierał etc.
- Opowiedz o swoim przedszkolu, własnych doświadczeniach. Pokaż dziecku swoje zdjęcia z tego okresu. Dzieci lubią opowieści z życia rodziców. Wówczas nabierają pewności, że jego najbliżsi też przeszli przez ten czy inny etap.
- Wybierz się na spacer ze swoim dzieckiem. Przejdźcie razem drogę do przedszkola, pospacerujcie w okolicy. Może zobaczycie dzieci bawiące się na placu przedszkolnym. Popatrzcie na nie, porozmawiajcie o ich zabawie.
- Jeśli tylko jest taka możliwość, zabierz swoje dziecko do przedszkola. Pokaż mu szatnię, salę, łazienki. Obejrzyjcie razem zabawki, poznajcie wychowawczynię. Jest wielkie prawdopodobieństwo, że taka wizyta uspokoi również Ciebie.
- Niekiedy przedszkola organizują zajęcia adaptacyjne. Wybierz się na nie ze swoim przyszłym przedszkolakiem. To pomoże mu oswoić miejsce, osoby, a także emocje.
- Zdarza się, że przedszkola jako pierwsze wychodzą z inicjatywą i przesyłają list powitalny, w którym zapraszają dziecko do placówki. Są w nim zdjęcia

przedszkolnych pomieszczeń, zaś wychowawczynie przedstawiają się i zapewniają, że będą czekać na dziecko we wrześniu. Jeśli takiego listu nie otrzymasz, możesz samodzielnie przygotować miniksiążeczkę z kilkoma zdjęciami (choćby pobranymi ze strony internetowej placówki) i opisami.

- Pooglądaj wspólnie ze swoim dzieckiem bajki o przedszkolu.
- Poczytaj też dziecku bajki wprowadzające w życie przedszkolne. Mówią one m.in. o tym, jak wygląda pierwszy dzień w przedszkolu, jak radzić sobie w różnych sytuacjach i miejscach. Oferta wydawnicza jest w tym zakresie niezwykle bogata.
- Nie unikaj tematu przedszkola, przeciwnie – wplataj go do codziennych zabaw. Możesz zbudować z klocków przedszkolny budynek albo zorganizować zajęcia dla misiów i lalek. Ograniczeniem jest tylko fantazja.
- Jeśli dotychczas Twoje dziecko nie rozstawało się z Tobą albo robiło to sporadycznie, zostaw je choćby na godzinę pod opieką babci, cioci lub kogoś, kogo dobrze zna. Tego rodzaju praktyka pozwoli mu oswoić temat rozstań i powrotów.
- Porusz z przyszłym przedszkolakiem temat wchodzenia w nowe relacje z dorosłymi i dziećmi. Maluchy w sposób naturalny szukają kontaktu, przyjmują różnorodność grupy jako zjawisko naturalne, ale nie mają jeszcze doświadczeń w tym względzie. Dobrą praktyką będzie przeciwiczenie w czasie zabawy np. sytuacji przedstawiania się czy proszenia o pomoc w czynnościach, które są zbyt trudne. Samodzielność przedszkolaka będzie atutem, ale nie warto na siłę nadrabiać zaległości w sferze samoobsługi.
- Pozwól swojemu dziecku wziąć czynny udział w kupowaniu wyprawki. Niech wybierze sobie worek, kapcie czy szczoteczkę do zębów, których będzie używać w przedszkolu.
- Stwórz przyjazną, radosną atmosferę wokół zakupów i przygotowań do przedszkola.
- Pozwól dziecku używać nowo zakupionych rzeczy najpierw w domu. Nie chowaj ich do szafy. Niech maluch oswoi te przedmioty, przez co później, w przedszkolu będą mu znane i dodadzą otuchy.

Godzina „0”, czyli już w przedszkolu

- Pozwól dziecku zabrać do przedszkola ulubioną zabawkę, np. pluszaka czy auto. Ważne, aby maluch miał swojego pocieszyciela w trudniejszych chwilach.
- W początkowym okresie postaraj się skrócić czas pobytu dziecka w przedszkolu, stopniowo go wydłużając. Być może przez pierwsze dni będziesz w stanie odbierać dziecko wcześniej.
- Dla Twojego dziecka czas jest pojęciem abstrakcyjnym. Umów się z nim, że wrócisz np. po obiedzie lub po zabawie na placu przedszkolnym. Łatwiej zniesie czekanie na Ciebie, kiedy będzie wiedziało, w którym momencie może się Ciebie spodziewać.

- Ważna jest punktualność. Twoje dziecko czeka. Dla niego minuty są jak godziny. Dotrzymuj słowa i staraj się zawsze przychodzić w umówionym czasie.
- Pod żadnym pozorem nie zaglądaj przez okno do sali przedszkolnej, w której przebywa Twoje dziecko. Nie stój też pod jej drzwiami. Jeśli dziecko Cię zobaczy, może to spowodować u niego ogromny stres, żal, płacz, a nawet atak złości czy histerii. Nie rób tego dla dobra swojego dziecka.
- Pokazuj dziecku, że przedszkole to miejsce, w którym można ciekawie spędzać czas. Zachęcaj je do udziału w zajęciach integracyjnych.
- Bierz udział w spotkaniach organizacyjnych dla rodziców. Nawiązanie relacji z innymi rodzicami i nauczycielami będzie bardzo pomocne.
- Nie zniechęcaj się trudnościami pierwszego okresu. Być może będzie musiało minąć trochę więcej czasu, zanim Twoje dziecko zaakceptuje sytuację rozstania z Tobą.

Przygotowanie dziecka do pobytu w przedszkolu nie może ograniczać się do nasilenia treningu czystości lub zmiany rytmu dnia. Warto skupić się na budowaniu poczucia bezpieczeństwa dziecka i rozbudzaniu w nim zainteresowania nowymi możliwościami. Bezwzględnie należy wystrzegać się wszelkich form dyscyplinowania ukazujących przedszkole w negatywnym świetle.

1. Czym jest edukacja włączająca?

Edukacja włączająca oznacza wspólne z rówieśnikami wychowanie Twojego dziecka w ogólnodostępnych placówkach wychowania przedszkolnego, z uwzględnieniem zróżnicowania potrzeb edukacyjnych i rozwojowych grupy. To podejście rekomendowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, które gwarantuje edukację dostępną dla wszystkich dzieci.

Przedszkole realizujące model edukacji włączającej:

- zapewnia **warunki do rozwoju i kształcenia** dziecka na miarę jego osobistych uzdolnień i możliwości rozwojowych;
- skupia się na **rozwijaniu indywidualnego potencjału**, mocnych stron, zainteresowań i talentów dziecka;
- tworzy **przestrzeń do uczestnictwa** dziecka w szeroko rozumianym procesie uczenia się;
- umożliwia edukację dziecka **w najbliższej zlokalizowanej placówce**;
- oferuje **adekwatne wsparcie w procesie rozwoju** dziecka poprzez współpracę wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces kształcenia i wychowania (wychowawców, specjalistów, rodziców, instytucji zewnętrznych).

Edukacja włączająca opiera się na uznaniu prawa każdego człowieka (szczególnie dziecka) do edukacji wysokiej jakości, która pomaga w **pokonywaniu barier** ograniczających obecność i pełne uczestnictwo w życiu społecznym.

Przedszkole włączające zapewnia każdemu dziecku warunki do harmonijnego rozwoju, **wsparcie specjalistów w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej** oraz wspólny program kształcenia. Rolą wychowawców i specjalistów jest umożliwienie dziecku osiągnięcia indywidualnie dobranych celów rozwoju. Istotne jest tu stosowanie odpowiednich metod pracy, materiałów i pomocy dydaktycznych w trakcie zajęć z grupą przedszkolną.

Fundamentem placówki realizującej model edukacji włączającej jest **partnerska współpraca z rodziną** każdego wychowanka. To Ty jesteś źródłem najpełniejszych informacji o swoim dziecku i od Ciebie w dużej mierze będzie zależeć adekwatne wsparcie jego rozwoju.

U podstaw edukacji włączającej leży przekonanie, że rodzice i dzieci mają równe prawa w dostępie do wysokiej jakości wychowania. Rodzicom jako najważniejszym wychowawcom przysługuje prawo decydowania o wyborze placówki, która – w ich przekonaniu – w najpełniejszy sposób zaspokoi potrzeby rozwojowe ich dziecka.

2. Co się dzieje, kiedy dzieci spotykają się w grupie zróżnicowanej pod względem potrzeb?

W edukacji włączającej osobisty rozwój Twojego dziecka jest traktowany priorytetowo. Niemniej jednak proces kształcenia i wychowania opiera się na wzajemnej współpracy. Stąd **naturalne zróżnicowanie grupy przedszkolnej jest traktowane jako kapitał** sprzyjający realizacji wspólnych celów wychowawczych i edukacyjnych.

Twoje dziecko ma niepowtarzalną strukturę psychofizyczną. Jego indywidualne potrzeby rozwojowe (fizyczne, psychiczne i społeczne) uwarunkowane są wiekiem i poziomem rozwoju. Z kolei indywidualne potrzeby edukacyjne Twojego dziecka wynikają ze specyfiki rozwoju psychofizycznego bądź uwarunkowań środowiska, w którym ono funkcjonuje.

Przedszkole włączające organizuje proces kształcenia i wychowania Twojego dziecka w sposób **uwzględniający różnorodność potrzeb wspólnie wychowywanej**

grupy dzieci. Gwarantuje to, że każdy wychowanek otrzyma wsparcie, czując się jednocześnie częścią większej społeczności.

Zróżnicowanie potrzeb może przejawiać się m.in. w tempie pracy, zainteresowaniach, uzdolnieniach, cechach osobowości, kompetencjach poznawczych czy sprawności fizycznej. Podejście włączające w przedszkolu ogólnodostępnym nie zakłada przygotowania osobnej ścieżki kształcenia i wychowania dla Twojego dziecka, ale dąży do zaspokojenia jego indywidualnych potrzeb przez standardowe zajęcia grupowe włączające w życie przedszkola. Placówka realizująca model edukacji włączającej docenia i wspiera zróżnicowanie grupy przedszkolnej pod względem potrzeb rozwojowych i edukacyjnych. Zamiast na deficytach i trudnościach dziecka **koncentruje się na barierach w procesie edukacji i wychowania.**

Filarem edukacji włączającej jest dostępność placówki zarówno dla dzieci z niepełnosprawnościami, jak i tych, które **nie mają zidentyfikowanych niepełnosprawności, ale mogą odczuwać trudności**, np. z racji specyficznego sposobu uczenia się, określonych dyspozycji fizycznych, psychicznych lub wynikających ze szczególnych zdolności.

Nauka i wychowanie dzieci w grupie zróżnicowanej to zjawisko powszechne. Dzieci, które spotykają się z talentami, ograniczeniami i potrzebami rówieśników, przyjmują tę różnorodność w sposób naturalny. Placówka zajmująca się edukacją włączającą jest ukierunkowana na budowanie otwartości i życzliwości we wzajemnych relacjach wychowanków. Szacunek dla różnorodności to postawa, która prowadzi do tolerancji i akceptacji.

Różnorodność jest naturalną cechą populacji, dlatego przygotowanie dziecka do funkcjonowania w zróżnicowanym społeczeństwie warto zacząć już na etapie wychowania przedszkolnego. Dziecko nauczy się traktować potrzeby i uzdolnienia innych osób jako coś naturalnego, bez uprzedzeń i stygmatyzowania. Dostrzeganie talentów i trudności u osób z najbliższego otoczenia będzie znakomitą treningiem na drodze dorastania.

3. Czego możesz oczekiwać od przedszkola włączającego?

Przedszkole włączające to instytucja, która jest przyjazna wszystkim dzieciom. Możesz liczyć na pełną **akceptację potrzeb Twojego dziecka** na miarę jego możliwości rozwojowych oraz **wsparcie, którego udzieli mu nauczyciele i specjaliści.**

Twoje dziecko ma prawo do dostępności w obszarze architektonicznym, informacyjno-komunikacyjnym i cyfrowym. Przedszkole zapewnia **dostęp do wszystkich pomieszczeń**, w których odbywają się zajęcia dla dzieci, a ponadto gwarantuje rodzicom dostęp do pomieszczeń administracyjnych. Strona internetowa przedszkola również powinna spełniać standardy dostępności (możliwość powiększenia tekstu i zdjęć, napisy w filmach z imprez przedszkolnych itp.).

W przedszkolu włączającym zajęcia są projektowane tak, aby dzieci miały możliwość zapoznania się z prezentowanym materiałem w sposób różnorodny, tj. angażujący zmysły: wzrok, słuch, dotyk, a także wyzwalający pozytywne emocje: zaciekawienie, radość, zadowolenie. Każde dziecko odkrywa własny sposób uczenia się. Nauczyciele stosują różnorodne pomoce dydaktyczne i metody pracy, m.in. materiały graficzne i filmowe, eksperymenty, pokazy, pracę indywidualną i zespołową, teatrzyki, wyjścia edukacyjne w teren, obserwacje, ekspresje plastyczne, słuchanie i tworzenie muzyki. Ich wybór zależy od zainteresowań i możliwości dzieci, od specyfiki planowanych zajęć i warunków organizacyjnych placówki. Elastyczne podejście do zajęć pozwala wszystkim dzieciom na odkrywanie nowych możliwości i zdobywanie doświadczeń.

Jako rodzic jesteś swego rodzaju ekspertem w sprawach własnego dziecka i dlatego **powinieneś dzielić się z wychowawcą swoją wiedzą i doświadczeniem**. Warto, żebyście byli partnerami w rozmowie i wspierali się wzajemnie w działaniach podejmowanych na rzecz Twojego dziecka.

Staraj się więc **zaobserwować**:

- w jaki sposób Twoje dziecko się bawi i naśladuje w zabawie codzienne sytuacje;
- czy jest aktywne fizycznie, biega, skacze, potrafi jeździć na rowerze, na rolkach, czy unika tych aktywności;
- czy potrafi skupić uwagę na wykonywanej czynności i jak długo;
- w jaki sposób manipuluje przedmiotami, nawleka koraliki;
- czy potrafi samodzielnie wkładać poszczególne części garderoby, zapinać guziki;
- czy chętnie chodzi do przedszkola, potrafi rozstać się z rodzicami i wie, że po pewnym czasie nastąpi ponowne spotkanie;
- czy zgodnie bawi się z innymi dziećmi, potrafi czekać na swoją kolej;
- czy utrzymuje porządek wokół siebie, odkłada zabawki w wyznaczone miejsce po skończonej zabawie;
- czy samodzielność i samoobsługa Twojego dziecka są adekwatne do jego wieku.

Jeżeli masz wątpliwości, czy rozwój Twojego dziecka przebiega prawidłowo, udaj się do poradni psychologiczno-pedagogicznej i **poproś o przeprowadzenie diagnozy**. Złóż wniosek o przebadanie Twojego dziecka. Wcześniej jednak zwróć się

do wychowawcy o wydanie opinii zawierającej informacje o funkcjonowaniu Twojego dziecka w przedszkolu.

Diagnoza specjalistów z poradni psychologiczno-pedagogicznej pomoże zrozumieć, z jakimi trudnościami boryka się Twoje dziecko, jaki ma potencjał rozwojowy, w jaki sposób można je wspierać, jaki rodzaj zajęć będzie rozwijać jego zdolności i możliwości, jakie metody pracy będą najbardziej skuteczne w jego przypadku. Wskazówki zawarte w opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej są skierowane zarówno do nauczycieli, jak i do Ciebie.

Warunkiem zapewnienia edukacji włączającej w przedszkolu jest partnerstwo we wzajemnych kontaktach wychowawców i rodziców, rozumiane jako podejmowanie wspólnych oddziaływań wychowawczych, poszukiwanie najlepszych sposobów wsparcia dziecka oraz dobry przepływ informacji.

II. Jaką pomoc Twoje dziecko może otrzymać w przedszkolu?

Jedną z podstawowych form działalności przedszkola jest **udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej**. Przedszkole włączające to miejsce, w którym Ty i Twoje dziecko otrzymacie kompleksową pomoc w zakresie przezwyciężania trudności, rozwijania zdolności, radzenia sobie z emocjami, funkcjonowania w grupie rówieśniczej i środowisku przedszkolnym.

W sytuacjach trudnych, traumatycznych, losowych Twoja rodzina otrzyma wsparcie psychologiczne i pomoc materialną organizowaną we współpracy z jednostkami pomocy społecznej.

Wychowawcy i specjaliści (m.in. psycholog, logopeda, pedagog czy pedagog specjalny) kładą ogromny nacisk na wspieranie wszechstronnego rozwoju Twojego dziecka, poprawę jego relacji rówieśniczych oraz zapewnienie mu lepszego funkcjonowania w zróżnicowanej grupie przedszkolnej.

Przedszkole włączające zapewnia wsparcie każdemu dziecku. Z wnioskiem o udzielenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej możesz wystąpić zarówno Ty, jak i nauczyciele oraz specjaliści w nim zatrudnieni. Uważnie obserwuj swoje dziecko. Ty najlepiej znasz jego potrzeby, możliwości i trudności. Jeśli zauważysz, że potrzebuje pomocy, zgłoś się do wychowawcy, specjalisty (psychologa, logopedy, pedagoga) lub dyrektora przedszkola.

Oferowana w przedszkolu **pomoc psychologiczno-pedagogiczna musi być przez Ciebie zaakceptowana**. Dyrektor poinformuje Cię o podjętej decyzji co do zakresu pomocy. Masz prawo tę decyzję zaakceptować bądź odrzucić. Udział w zajęciach w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest dobrowolny i nieodpłatny. Bywają sytuacje, kiedy pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest potrzebna tylko w określonym momencie, np. gdy dziecko doświadczyło kryzysu lub traumy. W innych przypadkach to nieprzerwana praca, ściśle związana z edukacją dziecka.

Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne jest kierowane głównie do dzieci:

- szczególnie uzdolnionych;
- z niepełnosprawnością lub chorobą przewlekłą;
- z zaburzeniami zachowania lub emocji;
- z zaburzeniami mowy;
- doświadczających sytuacji kryzysowych lub traumatycznych;
- z trudną sytuacją bytową;
- z problemami adaptacyjnymi wynikającymi z różnic kulturowych, zmiany środowiska edukacyjnego.

Wsparcie udzielane rodzicom może być ukierunkowane na rozwiązywanie problemów wychowawczych i dydaktycznych, a także podnoszenie kompetencji wychowawczych. Formami pomocy przewidzianymi dla dorosłych są porady, konsultacje, warsztaty i szkolenia.

Dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego mogą liczyć na **specjalistyczną pomoc**. Proponuje się im zajęcia rewalidacyjne, których celem jest wspieranie rozwoju i przezwyciężanie trudności. Zajęcia te prowadzą nauczyciele specjaliści w wymiarze minimalnie dwóch godzin tygodniowo, indywidualnie z dzieckiem. W miarę potrzeb dziecko może zostać objęte wsparciem **nauczyciela współorganizującego** proces kształcenia oraz pomocą **asystenta ucznia**. Asystent ucznia to pracownik niepedagogiczny towarzyszący dziecku i wspierający je w sytuacjach, które mogą przekraczać jego możliwości samodzielnego funkcjonowania. Obowiązek zapewnienia tego rodzaju zajęć wynika z orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, wydawanego przez zespoły orzekające publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych.

Termin organizacji wsparcia psychologiczno-pedagogicznego i przygotowania potrzebnych dokumentów nie może przekroczyć 30 dni od daty dostarczenia orzeczenia do przedszkola lub musi upłynąć 30 września danego roku w przypadku dzieci nowo przyjętych w danym roku szkolnym. W tym czasie przedszkolak poddawany jest obserwacji, a zespół nauczycieli i specjalistów spotyka się oraz omawia jego potrzeby.

Obowiązkiem dyrektora przedszkola jest zawiadomienie rodziców o dacie i miejscu spotkania zespołu nauczycieli i specjalistów. Będąc rodzicem, masz prawo do udziału w tym spotkaniu jako jego pełnoprawny członek. Twoje doświadczenie i sprawdzone strategie postępowania z dzieckiem powinny zostać uwzględnione w katalogu metod proponowanych przez przedszkole. Stała wymiana informacji i wzajemne respektowanie ustaleń przyczynią się do optymalnego wspierania Twojego dziecka. Twój głos powinien mieć również kluczowe znaczenie dla oceny skuteczności przyjętych rozwiązań.

Spotkania zespołu odbywają się przynajmniej dwa razy w roku. Efektem tych spotkań jest **wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia (WOPFU)**, która odzwierciedla aktualny stan jego umiejętności oraz skalę potrzeb we wszystkich obszarach rozwoju. Dla dziecka z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego na etapie wychowania przedszkolnego opracowywany jest **indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny (IPET)**, który zawiera mocne strony i potrzeby dziecka, zakres działań wychowawczych oraz sposób dostosowania programu wychowania przedszkolnego do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, a także

możliwości psychofizycznych dziecka. Jeżeli znajdzie potrzeba, IPET może ulegać modyfikacji. Jako rodzic otrzymujesz kopię WOPFU oraz IPET-u.

Kluczową formą wsparcia na etapie przedszkolnym jest **wczesne wspomaganie rozwoju dziecka (WWRD)**. Obejmuje się nim dzieci od chwili wykrycia niepełnosprawności do momentu podjęcia nauki w szkole. Wsparcie udzielane jest na podstawie opinii wydanej przez zespół orzekający publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej. Działania w ramach WWRD są prowadzone przez zespół nauczycieli i specjalistów. Ich celem jest pobudzanie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka. Rodzinie oferowana jest pomoc w zrozumieniu, na czym polegają trudności dziecka, oraz w zapewnieniu mu optymalnego rozwoju. Zajęcia WWRD mogą być realizowane w przedszkolu, do którego uczęszcza dziecko, lub w innej placówce przystosowanej do prowadzenia tego rodzaju zajęć.

Właściwie rozumiana pomoc przedszkola polega na adekwatnym wsparciu, a także stawianiu dzieciom realnych i osiągalnych celów.

III. Jaka jest rola rodzica na różnych etapach udzielania pomocy?

Jako rodzic jesteś pierwszym i najważniejszym wychowawcą w życiu swojego dziecka, a także jego największym autorytetem. Nie może Cię zatem zabraknąć w sytuacjach, w których podejmuje ono wyzwania i boryka się z trudnościami.

1. Etap oceny funkcjonalnej – rozpoznawanie potrzeb, możliwości i czynników środowiskowych wpływających na funkcjonowanie dziecka

Ocena funkcjonalna ma na celu określenie poziomu funkcjonowania dziecka w poszczególnych sferach rozwojowych. Opisuje jego mocne i słabe strony, wskazuje zarówno potencjał rozwojowy, jak i ewentualne deficyty.

Jej efektem jest rozpoznanie możliwości rozwojowych i edukacyjnych dziecka oraz wyjaśnienie sposobu jego funkcjonowania w zróżnicowanej grupie koleżeńskiej. Ocena funkcjonalna to nie tylko specjalistyczne badanie w poradni psychologiczno-pedagogicznej, lecz także obserwacja zachowań dziecka w różnych sytuacjach.

Zadaniem nauczycieli jest rozpoznanie i ocena możliwości psychofizycznych dziecka, jego zainteresowań i uzdolnień oraz potrzeb rozwojowych i edukacyjnych. Przepisy prawa podkreślają znaczenie obserwacji przeprowadzanej przez nauczycieli i specjalistów na terenie przedszkola. Jest ona podstawą diagnozy.

Do oceny rozwoju dziecka nauczyciele wykorzystują różne metody:

- obserwacje pedagogiczne;
- analizę wytworów dziecka;
- próby diagnostyczne;
- eksperymenty pedagogiczne.

Nauczyciele mogą także tworzyć własne narzędzia i skale obserwacyjne.

Na badania psychologiczne Twojego dziecka (prowadzone tylko przez psychologa) musisz wyrazić zgodę.

2. Etap udzielania wsparcia (w zakresie edukacyjnym, wychowawczym, organizacyjnym i innych)

W celu właściwego zorganizowania pracy z dzieckiem konieczne jest dotarcie do genezy i podłoża występujących problemów. Osobą, do której należy planowanie i koordynowanie pomocy udzielanej dziecku, jest zazwyczaj wychowawca grupy przedszkolnej.

Działania realizowane w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej:

- analiza arkusza obserwacji (opartego na prawidłowościach rozwojowych dziecka), a także wytworów dziecka i innych prób diagnostycznych;
- poinformowanie rodziców o wynikach obserwacji i ewentualnych trudnościach;
- przeprowadzenie wywiadu z rodzicami, współpraca z nimi w celu ustalenia możliwych przyczyn trudności;
- zaplanowanie pomocy w przedszkolu;
- zaproponowanie rodzicom wskazówek do pracy z dzieckiem w domu;
- ponowne przeprowadzenie badań diagnostycznych – ocena efektywności podjętych działań w celu wyeliminowania trudności;
- w przypadku braku poprawy poinformowanie rodziców o konieczności przeprowadzenia szczegółowych badań pedagogicznych lub psychologicznych w poradni psychologiczno-pedagogicznej;
- prowadzenie dalszej pomocy w przedszkolu;

Działania prowadzone w ramach wsparcia dziecka posiadającego opinię z poradni psychologiczno-pedagogicznej:

- zaplanowanie możliwych w przedszkolu działań realizujących zalecenia zawarte w opinii;
- pisemne poinformowanie rodziców o sposobie realizacji zaleceń zawartych w opinii;
- zaangażowanie rodziców w pracę z dzieckiem (udzielenie im wskazówek);
- monitorowanie postępów dziecka (arkusz obserwacji);
- ocena efektywności podjętych działań;
- prowadzenie dokumentacji pedagogicznej.

Działania realizowane w ramach wsparcia dziecka posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego:

- dokonanie wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia (WOPFU);
- opracowanie indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego (IPET), który uwzględni zalecenia zawarte w orzeczeniu przez zespół specjalistów i nauczycieli pracujących z dzieckiem;
- ocena efektywności pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej dziecku w przedszkolu.

Współpraca pomiędzy nauczycielami/specjalistami a rodzicami służy budowaniu bezpieczeństwa dziecka, które jest niezbędne do jego wszechstronnego rozwoju.

3. Etap oceny i weryfikacji udzielonego wsparcia oraz wykorzystywanych form pracy

Na etapie wychowania przedszkolnego nauczyciele prowadzą obserwacje każdego dziecka. Służą one wspieraniu wychowanków oraz ocenie ich dojrzałości do podjęcia nauki w szkole. Oceny dojrzałości szkolnej dokonuje się w grupie dzieci 6-letnich. Jeżeli rodzic czuje się zaniepokojony postępami swojego dziecka, to w każdej sprawie dotyczącej jego rozwoju i funkcjonowania może zwrócić się do nauczycieli.

Wnioski z oceny efektywności wsparcia udzielanego dziecku składają się na sformułowanie ogólnych **wniosków dotyczących skuteczności udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej**. Zespół nauczycieli i specjalistów ocenia, na ile praca wszystkich jego członków wpłynęła na zaspokojenie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjno-terapeutycznych dziecka. Ta weryfikacja jest potrzebna, żeby rozpoznawać zmieniające się potrzeby dziecka, znajdować przyczyny jego niepowodzeń lub zaburzeń funkcjonowania społecznego.

Nauczyciele i specjaliści pracujący z dzieckiem są zobowiązani do sformułowania **wniosków dotyczących dalszych działań**, które mają poprawić jego funkcjonowanie. Jeśli udzielane wsparcie nie przynosi oczekiwanej poprawy, istnieje możliwość wnioskowania do publicznej poradni o przeprowadzenie pogłębionej diagnozy i wskazanie sposobu rozwiązania problemu.

Prawidłowo zaplanowana praca, angażująca wszystkie zainteresowane strony (pedagoga, psychologa, nauczycieli, terapeutów, innych specjalistów i rodziców), jest gwarancją osiągnięcia sukcesu przez każde dziecko na miarę jego możliwości.

Współpraca w zakresie analizy efektów wsparcia oferowanego przez przedszkole włączające powinna prowadzić do wspólnych wniosków na temat dotychczasowej pomocy, jej pozytywnych efektów, niepowodzeń oraz kierunków dalszej współpracy.

Dziecko jest podmiotem współpracy, dlatego oddziaływania środowiska przedszkolnego i środowiska domowego muszą być skoordynowane. Współpraca rodziców i nauczycieli powinna także uwzględniać wzajemne zobowiązania i odpowiedzialność.

IV. Jak będą przebiegać procedury edukacyjne w przedszkolu Twojego dziecka?

1. Nawiązanie relacji z Twoim dzieckiem przez nauczyciela pierwszym krokiem do relacji rówieśniczych

Twoje dziecko na początku edukacji przedszkolnej nawiązuje dwa typy relacji: z nauczycielami i rówieśnikami.

Relacje z nauczycielami dziecko wzoruje na relacji z Tobą. Natomiast wzmacnianie więzi pomiędzy dziećmi w grupie nauczyciele opierają na zasadach określonych w ilustrowanym kontrakcie dobrego zachowania. Opracowanie kontraktu poprzedzone jest rozmową ze wszystkimi dziećmi. Następnie grupa wybiera spośród zebranych propozycji najważniejsze reguły i umieszcza je na plakacie, który zostaje wyeksponowany w sali zajęć. Przedszkolaki mogą na nim złożyć symboliczny podpis, np. w postaci odcisku kciuka, odcisku dłoni lub pierwszej litery imienia. Tym samym dzieci uczestniczą w tworzeniu reguł, dzięki czemu łatwiej im zrozumieć ich wartość i stosować je w praktyce.

Grupa rówieśnicza ma wpływ na postrzeganie siebie i budowanie poczucia własnej wartości przez Twoje dziecko. **Przedszkole włączające dba o dobre relacje między wychowankami.** Akceptacja różnorodności, integrowanie dzieci, uwrażliwianie ich na różnorodne problemy społeczne, uczenie ich odpowiedzialności służą kształtowaniu właściwych postaw społecznych.

Współpraca w zespole to jeden ze skuteczniejszych sposobów budowania relacji między dziećmi. Gdy przedszkolaki współdziałają ze sobą, ćwiczą cenną umiejętność dzielenia się zadaniami i wzajemnego wspierania się w ich wykonywaniu. Poprzez wspólne zadania budują poczucie odpowiedzialności, lepiej rozumieją własne i cudze ograniczenia, zauważają u siebie i innych mocne strony oraz różnorodne zainteresowania i talenty.

Równie ważne jest Twoje zainteresowanie życiem dziecka, jego radościami i trudnościami. Staraj się dowiedzieć jak najwięcej o tym, w jaki sposób Twoje dziecko spędza czas w przedszkolu. Wspólna rozmowa to nie tylko rozwiązywanie bieżących spraw, ale też impuls do kształtowania charakteru młodego człowieka. Twoje dziecko będzie czuło, że ma w Tobie przyjaciela.

Pomocne w rozmowie i nawiązaniu relacji z dzieckiem mogą być następujące pytania:

- Co było dziś ciekawego w przedszkolu?
- Jaka jest Twoja ulubiona zabawka w przedszkolu?

- Jaką postać z bajki lubisz najbardziej?
- W co najbardziej lubisz się bawić?

Podczas rozmowy akceptuj wszystkie emocje swojego dziecka, skłaniaj je do podejmowania przemyślanych decyzji. Ważne, by Twoje dziecko akceptowało siebie, potrafiło prezentować swoje umiejętności i talenty, umiało rozmawiać o własnych uczuciach i przyjmować zarówno uwagi krytyczne, jak i pochwały.

Przedszkole włączające dokłada wszelkich starań, żeby wszyscy rodzice rozumieli wartości płynące z wychowania w grupie zróżnicowanej, żeby doceniali znaczenie kształtowania postawy otwartości, tolerancji, ciekawości świata, empatii i wrażliwości na potrzeby dzieci. Zadaniem placówki jest zapewnienie każdemu dziecku wsparcia gwarantującego jego optymalny rozwój.

2. Uniwersalne projektowanie w procesie wychowawczym

Uniwersalne projektowanie początkowo odnosiło się do architektury i polegało na takim projektowaniu mieszkań, przestrzeni publicznej i komunikacji, żeby umożliwić korzystanie z nich osobom z niepełnosprawnościami, głównie narządu ruchu. Dostrzegając wartość takiego podejścia w odniesieniu do infrastruktury, postanowiono zastosować je również w edukacji. Oznacza to, że programy nauczania, materiały edukacyjne, sposoby prowadzenia zajęć powinny być tak opracowane, by umożliwiać aktywny udział w zajęciach wszystkim dzieciom, również tym z indywidualnymi potrzebami, bez wprowadzania dodatkowych modyfikacji.

Dla **uniwersalnego projektowania w edukacji** (UDL – ang. *Universal Design for Learning*) przyjęto następujące zasady:

- sposoby przekazywania informacji w czasie zajęć powinny być różnorodne i angażować wiele zmysłów, aby zaciekać dzieci i pomóc im zapoznać się z nowymi wiadomościami;
- materiały i karty pracy powinny być proste, czytelne oraz intuicyjne;
- przestrzeń powinna być łatwo dostępna, a wysiłek fizyczny niezbyt obciążający;
- dziecko powinno mieć możliwość prezentowania efektów swojej pracy w wybrany sposób (dotyczy to wszystkich dzieci, żeby nie wzbudzać między nimi niechęci i rywalizacji);
- należy poszukiwać skutecznych sposobów motywowania dzieci do aktywności.

Stosowanie tych zasad pozwala każdemu dziecku na angażowanie się w zajęcia i osiąganie sukcesów na miarę swoich możliwości, bez niepotrzebnego stygmatyzowania. Promuje otwartość na takie sposoby nabywania wiedzy, które wynikają z różnych sposobów uczenia się, możliwości intelektualnych,

predyspozycji psychicznych, zainteresowań lub talentów. Możliwość wyrażania siebie i dokonywania wyborów powinna przekładać się na przyjmowanie odpowiedzialności za własne aktywności i budowanie poczucia wartości w oparciu o podejmowane starania.

Uniwersalne projektowanie wpływa na jakość pracy w grupie zróżnicowanej, atrakcyjność zajęć dla dzieci oraz zasady współpracy. W przyjaznej atmosferze dzieci budują przekonanie o swoich wysokich możliwościach, zyskują motywację do podejmowania kolejnych wyzwań i nabierają poczucia, że lubią swoje przedszkole.

3. Dostosowania do potrzeb grup i poszczególnych dzieci

Podstawowym celem dostosowań jest wyrównanie szans edukacyjnych każdego dziecka. Wszelkie dostosowania, które nauczyciele proponują dziecku, powinny wynikać z gruntownej znajomości jego potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych. Dostosowanie może dotyczyć m.in. metod pracy, materiałów edukacyjnych, organizacji zajęć czy wykorzystywanych środków technicznych.

Treści podstawy programowej dla przedszkoli nie wymagają dostosowania, ponieważ są wspólne dla wszystkich dzieci. Jedyny wyjątek stanowi podstawa programowa dla uczniów z umiarkowaną niepełnosprawnością intelektualną albo sprzężeniem tej niepełnosprawności.

Nauczyciele planując, **jak dostosować zajęcia do potrzeb dzieci**, mogą kierować się kilkoma uniwersalnymi zasadami. Oto one:

- komunikacja musi być dostosowana do możliwości dziecka (język zrozumiały, głos o odpowiednim natężeniu, instrukcje i polecenia wielokrotnie powtarzane, łatwe do zrozumienia, skierowane wprost do dziecka potrzebującego wsparcia), nauczyciel powinien udzielać wyjaśnień i zadawać pytania naprowadzające;
- czas wykonywania zadań oraz ich trudność powinny być dostosowane do możliwości dziecka (nie należy go pospieszać, raczej powinno mu się umożliwić dokończenie pracy po chwili wypoczynku lub innego dnia);
- metody pracy powinny być różnorodne, angażować różne zmysły, odwoływać się do sytuacji znanych dziecku, np. do codziennych doświadczeń, rozpoznanych zainteresowań;
- nauczyciel powinien wspierać dziecko, chwalić za zaangażowanie, za najmniejsze nawet osiągnięcia, a także zauważać każdy jego postęp, ponieważ to buduje wiarę we własne możliwości i motywuje do podejmowania kolejnych prób;

- środki techniczne i pomoce dydaktyczne powinny być stosowane w sposób przemyślany (bez nadmiaru, który może rozpraszać) oraz wspierający potrzeby dzieci;
- zróżnicowanie zadań, kart pracy, form prezentowania aktywności dzieci nie może stygmatyzować uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania wszystkie dzieci w grupie/klasie (nie tylko te ze specjalnymi potrzebami) powinny mieć możliwość wyboru, z jakiego dostosowania chcą w danym momencie skorzystać.

4. Sposoby motywowania do nauki i aktywności

Pierwszym krokiem w **motywowaniu dziecka do nauki i aktywności** jest oswojenie go z sytuacją odpowiedzialności. Późniejsza samodzielność, gotowość do wyznaczania i osiągania kolejnych celów zaczyna się prozaicznie – od porządkowania zabawek. Wykonując początkowo zajęcia porządkowe wspólnie ze swoim dzieckiem, zachęcasz je do aktywności oraz budujesz relację opartą na szacunku i konsekwencji. Moralizatorstwo, zewnętrzny system nagród i kar (np. pieniądze do skarbonki za porządkowanie zabawek) czy szantaż emocjonalny nie motywują dziecka.

Postaraj się rozpoznać powody, dla których Twoje dziecko ma obniżoną motywację do podejmowania aktywności. Zadbaj też o dobrą komunikację z wychowawcami w przedszkolu i reaguj na pierwsze niepokojące sygnały w kontaktach społecznych przedszkolaka.

Przyczyny niechęci do wykonywania próśb Twoich bądź wychowawcy mogą być różne. Oto niektóre z nich:

- niechęć do przebywania w przedszkolu wywołana negatywnymi doświadczeniami w kontaktach z rówieśnikami (np. wyśmiewaniem);
- zaburzone poczucie bezpieczeństwa (np. zbyt duży hałas, zbyt duże natężenie bodźców, zakłócone relacje rodzinne);
- brak konsekwencji z Twojej strony, np. wyręczanie dziecka w codziennych sytuacjach domowych może wywołać jego bunt przy późniejszych próbach egzekwowania obowiązków;
- ciągła krytyka i zbyt wygórowane ambicje ze strony rodziny, którym dziecko nie jest w stanie sprostać.

Jak zatem wspierać dziecko? **Warto wspólnie z nim zaprojektować plan dnia.**

Ważne, żeby brać pod uwagę opinię dziecka, jego prawo do wypoczynku, rozwijania zainteresowań i zabawy. Planowanie pracy nie powinno kojarzyć się z karą, lecz z usprawnieniem, które pomoże w zachowaniu równowagi między obowiązkami

a innymi aktywnościami. Ustalenie planu nie może być jednorazowe. Dziecko oczekuje od Ciebie jasnych zasad i pomocy w ich przestrzeganiu. Gotowość do poszukiwania rozwiązań daje mu poczucie bezpieczeństwa i pewność, że poradzi sobie z każdą przeszkodą. Utwierdza je w przekonaniu, że każdy problem może rozwiązać dzięki Twojej pomocy.

Zwróć uwagę na zainteresowania swojego dziecka, pomóż mu je kreować.

Wspólnie spędzony czas, odkrywanie nauki poprzez zabawę, kształtowanie zdrowych nawyków, wsłuchiwanie się w opinie dziecka to także sposoby na budowanie w nim ciekawości świata i poczucia własnej wartości.

Unikaj zbyt wygórowanych wymagań, krytyki i porównywania malucha do innych dzieci. To burzy jego wiarę w siebie. Złym pomysłem jest także krytykowanie metod pracy nauczycieli w obecności dziecka. W ten sposób podważasz w jego oczach autorytet.

Motywowanie opiera się na dobrych relacjach. Rozmowy o samopoczuciu, kontaktach koleżeńskich, osiągnięciach i niepowodzeniach muszą odbywać się w atmosferze bezpieczeństwa i akceptacji.

W przedszkolu włączającym partnerska współpraca rodziców z wychowawcą gwarantuje akceptację i szacunek. Przyjazna atmosfera sprzyja zaś motywowaniu dziecka do nauki i aktywności.

5. Weryfikowanie osiągnięć dzieci

W przedszkolu włączającym **proces wychowawczy obejmuje:**

- przedstawienie celów pracy;
- dostarczanie nowych wiadomości w zróżnicowanej i angażującej różne zmysły formie;
- odwołanie do praktyki życia codziennego;
- ćwiczenie nabytych wiadomości lub umiejętności;
- weryfikację skuteczności pracy.

Nauczyciele dobierają **metody pracy adekwatne do grupy** wychowanków zróżnicowanej pod względem potrzeb rozwojowych i edukacyjnych. Tworzą przestrzeń, w której każde dziecko ma szansę na ujawnienie swoich talentów i możliwości rozwojowych.

Kadra przedszkola **systematycznie weryfikuje osiągnięcia rozwojowe każdego dziecka**. Obserwuje jego działania, zdolności fizyczne i manualne, umiejętności

społeczne oraz rozwój emocjonalny i intelektualny. Wnioski z obserwacji służą do opracowania opinii w sprawie osiągnięcia przez przedszkolaka gotowości do podjęcia nauki w szkole. Taka opinia wystawiana jest dzieciom objętym rocznym obowiązkowym przygotowaniem przedszkolnym.

6. Twoja rola w procesie edukacyjnym i prawo do wsparcia ze strony przedszkola

Na każdym etapie wychowania i edukacji Ty i Twoje dziecko macie zagwarantowane prawo do wsparcia ze strony przedszkola.

Placówka nie może ingerować w prawo rodziców do wychowania dziecka zgodnie z wyznawanymi wartościami i preferowanymi postawami. Dobro dziecka jest jednak absolutnym priorytetem działań przedszkola. W sytuacji zagrożenia dyrektor ma obowiązek nawiązania współpracy z policją lub sądem rodzinnym w celu rozpoznania sytuacji rodzinnej dziecka.

Twoja partnerska współpraca z przedszkolem włączającym obejmuje:

- przygotowanie dziecka do wejścia w grupę zróżnicowaną, właściwego zachowania się i współpracy z innymi dziećmi;
- rozwijanie w dziecku ciekawości świata i aspiracji edukacyjnych;
- naukę sposobów radzenia sobie z trudnościami.

V. Jak będzie odbywał się proces wychowawczy w przedszkolu Twojego dziecka?

Grupa zróżnicowana to naturalne środowisko wychowawcze Twojego dziecka. Standardem pracy przedszkola włączającego jest budowanie klimatu współpracy, akceptacji i szacunku dla wszystkich członków społeczności przedszkolnej i lokalnej.

W ramach działań wychowawczych przedszkole uwrażliwia dzieci na piękno i dobro, wartości patriotyczne, otwartość w relacjach społecznych, zaangażowanie w tworzenie przyjaznej grupy przedszkolnej. Istotną rolę pełni też budowanie poczucia własnej wartości i rozwijanie zainteresowań wychowanków.

Program wychowawczy stanowi wytyczne do pracy wychowawczej dla dyrektora przedszkola, nauczycieli, specjalistów, pracowników niepedagogicznych oraz organizacji i instytucji wspomagających pracę placówki. Zakłada podmiotowe traktowanie dzieci, poszanowanie ich godności osobistej, stwarzanie sytuacji wyzwalających ich aktywność oraz warunków do pełnego rozwoju osobowego, zgodnego z wrodzonym potencjałem i możliwościami. Jako rodzic masz wpływ na ostateczny kształt programu wychowawczego przedszkola, do którego uczęszcza Twoje dziecko.

Warto włączyć się w działania wychowawcze w grupie swojego dziecka. Masz prawo do wychowania go zgodnie z wyznawanym światopoglądem. Zadaniem przedszkola jest wspieranie tego procesu. Zrozumienie i partnerstwo między rodzicami i wychowawcami powinno skupiać się na dziecku oraz dążeniu do jego wszechstronnego rozwoju.

1. Jakiego wsparcia można oczekiwać od poradni psychologiczno-pedagogicznej?

Publiczne **poradnie psychologiczno-pedagogiczne** udzielają pomocy psychologiczno-pedagogicznej, prowadzą wczesne wspomaganie rozwoju dziecka i zajęcia terapeutyczne, a także udzielają pomocy rodzicom w zakresie wychowywania i kształcenia. W ramach tych działań m.in.:

- diagnozują dzieci;
- wydają opinie i orzeczenia dotyczące kształcenia i wychowania;
- pomagają bezpośrednio rodzicom;
- prowadzą zajęcia profilaktyczne oraz wspierające wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkoli.

Jako rodzic możesz skorzystać z dzieckiem z nieodpłatnej pomocy publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej. Wszelkie działania poradni odbywają się na Twój wniosek. Skorzystanie z pomocy jest dobrowolne. Wyłącznie Ty o tym decydujesz.

Diagnoza poradni określa zakres zajęć w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej i opisuje sposób wspierania dziecka przez nauczycieli w czasie zajęć. Wybrane zajęcia mają na celu pomaganie dziecku w pokonywaniu trudności oraz wspieranie jego potencjału rozwojowego.

Po przeprowadzeniu diagnozy publiczne **poradnie psychologiczno-pedagogiczne wydają opinie:**

- w sprawie odroczenia rozpoczęcia przez dziecko obowiązku szkolnego;
- w sprawie wcześniejszego przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej;
- w sprawie spełniania przez dziecko obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego poza przedszkolem, oddziałem przedszkolnym lub inną formą wychowania przedszkolnego;
- w innych sprawach związanych z kształceniem oraz wychowaniem dzieci i młodzieży (np. dla lekarzy, sądu).

Zespoły orzekające publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych **wydają również:**

- orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego;
- orzeczenia o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego;
- orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania;
- orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych;
- opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne prowadzą także terapię dla dzieci i ich rodzin oraz indywidualne doradztwo, pomagają rodzicom w rozpoznawaniu potrzeb oraz rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i wychowawczych dzieci.

W systemie oświaty działają również niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, które wspierają dzieci i rodziny, ale nie posiadają wszystkich uprawnień publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, np. do wydawania orzeczeń lub opinii.

2. Jaka jest rola Twojego dziecka w procesie edukacji przedszkolnej i jak mu możesz w tym pomóc?

Twoje dziecko na etapie wychowania przedszkolnego przeżywa okres intensywnego rozwoju umiejętności intelektualnych, fizycznych, emocjonalnych i społecznych. To czas gromadzenia wielu doświadczeń, budowania własnej tożsamości, a także poznawania norm społecznych i wartości. Wychowanie przedszkolne przyczynia się do likwidowania barier utrudniających adekwatny do możliwości psychofizycznych rozwój potencjału dziecka.

Każde dziecko w Polsce ma **zagwarantowany dostęp do wychowania przedszkolnego od 3. do 6. roku życia**. W uzasadnionych przypadkach wychowaniem przedszkolnym można objąć dzieci, które ukończyły 2,5 roku. Obowiązkiem gminy jest zapewnienie Twojemu dziecku miejsca w przedszkolu. Jeżeli wybrane przez Ciebie przedszkole nie dysponuje wolnymi miejscami, wówczas gmina wskazuje inną placówkę.

Dzieci 6-letnie objęte są rocznym obowiązkowym przygotowaniem przedszkolnym. Nad realizacją tego obowiązku, podobnie jak obowiązku szkolnego, czuwają rodzice.

Publiczne przedszkola zapewniają bezpłatną edukację i wsparcie. Oprócz placówek publicznych w systemie oświaty funkcjonują przedszkola niepubliczne. Możliwa jest także edukacja poza placówką, tzw. edukacja domowa.

Szczegółowe zasady funkcjonowania każdego przedszkola opisuje jego statut i stosowne regulaminy.

Wsparcie dziecka w przedszkolu włączającym to z jednej strony realizacja podstawowych praw i obowiązków rodzicielskich, tj. prawa dostępu do wszelkich informacji o dziecku, możliwych formach pomocy oraz instytucjach ją świadczących. Z drugiej strony to zaangażowanie rodziców – na zasadzie partnerstwa – w wychowanie dziecka i jego motywowanie, pomoc dziecku w pokonywaniu trudności i rozwijaniu talentów oraz realny wpływ na realizowaną w przedszkolu działalność wychowawczą i profilaktyczną.

3. Jak omijać rafy we współpracy z przedszkolem i poradnią?

Fundamentem efektywnej współpracy rodzica z przedszkolem i poradnią jest wzajemne zaufanie i troska o dobro dziecka. Pomocne jest określenie wspólnych celów i zadań, a także wskazanie osób odpowiedzialnych za ich realizację. Regularność kontaktów z wychowawcami i specjalistami zależy od specyfiki przedszkola. Zasadą powinno być stałe i uważne obserwowanie zachowania dziecka i śledzenie jego postępów.

Warto, żeby rodzic szczerze komunikował nauczycielom swoje opinie i odczucia. Oczekiwania i możliwości realizacji zobowiązań powinny być prezentowane otwarcie. Jeżeli jakieś ustalenia kolidują z Twoimi zobowiązaniami, powiedz o tym i poproś o zmianę terminu.

Warunkiem dobrej współpracy jest celebrowanie sukcesów dziecka. Warto mówić o pozytywnych zmianach, efektach zaplanowanych i wdrożonych działań. Skuteczne wsparcie dziecka wymaga zaangażowania i wysiłku. Każdy sukces daje satysfakcję z wykonanej pracy i warto się nim cieszyć.

Podjęcie współpracy między rodzicami i nauczycielami to jasny sygnał dla dziecka, że nie jest samo. Kiedy maluch ma pewność, że w każdej sytuacji może liczyć na dorosłych, wzrasta jego poczucie bezpieczeństwa i odwaga do pokonywania kolejnych wyzwań.

4. Gdzie szukać pomocy, jeśli coś nie działa tak, jak powinno?

Każde dziecko może napotkać trudności, które spowodują, że konieczne będzie udzielenie mu wsparcia. Pierwsze kroki w sytuacjach trudnych należy skierować do **nauczyciela, pedagoga lub psychologa**.

W przypadku gdy współpraca z nauczycielami albo zakres oferowanej pomocy są mało satysfakcjonujące, rodzic może zwrócić się do **dyrektora**. W jego kompetencji leży zorganizowanie, we współpracy z organem prowadzącym (najczęściej samorządem gminnym), dodatkowych zajęć lub zwiększenie (zmniejszenie) liczby dotychczasowych. To dyrektor nawiązuje współpracę z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi lub innymi poradniami specjalistycznymi.

Istnieje wiele **instytucji mających na celu ochronę praw dziecka oraz ucznia**. Są to np. Rzecznik Praw Dziecka lub kuratorium oświaty. Zawiadomienie instytucji

o przypadku łamania praw dziecka albo innych naruszeniach obowiązujących przepisów zawsze powinno być poprzedzone próbą uzdrowienia sytuacji poprzez dialog między dorosłymi – nauczycielami i rodzicami.

System oświaty gwarantuje rodzicom wsparcie ze strony:

- nauczycieli, wychowawców, specjalistów;
- poradni psychologiczno-pedagogicznej, organu prowadzącego przedszkole, jednostek pomocy społecznej, jednostek ochrony zdrowia lub innych instytucji działających na rzecz rodziny;
- instytucji nadzoru pedagogicznego czy nadzoru organizacyjno-finansowego, które odpowiadają za przestrzeganie prawa w przedszkolach wszystkich typów.

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 00
www.ore.edu.pl